

İŞBİRLİKLİ VE GELENEKSEL ÖĞRENME YÖNTEMLERİNİN MÜZİĞE İLİŞKİN TUTUMLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ THE EFFECT OF COOPERATIVE AND TRADITIONAL LEARNING METHODS ON ATTITUDES TOWARDS LEARNING MUSIC

Dr. Ayfer KOCABAŞ

*Dokuz Eylül Üniversitesi
Sınıf Öğretmenliği Bölümü*

Özet

Bu çalışma işbirlikli ve geleneksel öğrenme yöntemlerinin eğitimin diğer alanlarında olduğu gibi müzik eğitimi alanında öğrenci başarısını ve performansını etkileyen tutumlar üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada denek olarak 1994-1995 öğretim yılı birinci yarıyılında İzmir-Dokuz Eylül Ortaokulu'nda okumakta olan 155 orta birinci sınıf öğrencisi yer almıştır. Örneklemi oluşturan öğrencilerin 79'unu kız, 76'sını erkek öğrenciler oluşturmuştur. Kontrol gruplu ön-test, son-test deseninin kullanıldığı bu çalışmada iki deney grubu ile iki kontrol grubu karşılaştırılmıştır. Deney gruplarında işbirlikli öğrenme tekniklerinden Birleştirme-I ve Birlikte Öğrenme, kontrol gruplarında ise Ezginin Tartımından Yola Çıkılarak Öğretim Tekniği ve Bütün-Parça-Bütün Tekniği uygulanmıştır. Verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen "Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, varyans çözümlenmesi ve Scheffe Testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde işbirlikli öğrenme tekniklerinin müziğe ilişkin olumlu tutumların artmasında geleneksel öğrenme tekniklerine göre daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Abstract

This study has been carried out to find out the effects of cooperative and traditional learning techniques on attitudes towards music. As is known, students' achievement and performance are affected by attitudes in music education as other areas in education. The subjects were 155 6th graders from Dokuz Eylül Junior High School, İZMİR; 79 female and 76 male. In this study, pre-test and post-test design with control groups was used. Two experimental groups and two control groups were compared. In the experimental group Jigsaw-I and Learning Together, in control group Starting out by rhythms of Melody and Whole-Piece-Whole techniques were applied. In the collection of data a "Scale of Attitudes Towards Music" developed by the researcher was used. In the analysis of data frequency, mean, standard deviation, Analysis of variance and the Scheffe Test were employed. The results of this study indicate that cooperative learning techniques are more effective on the attitudes of students towards music.

Giriş

Bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olarak bireyin dünya hakkındaki sürekli ya da geçici varsayımlarını, diğer insanlardan beklentilerini, kendine benzer insanlarla değişik olanlar arasındaki farklılıkları değer ve bakış açılarını, neyin doğru, neyin yanlış olduğuna ve neye yaklaşması, neden kaçılması gerektiğine ilişkin duygu ve inançları içeren (Tolan, İsen, Batmaz, 1985; 261) tutumlar eğitimin diğer alanlarında olduğu gibi müzik eğitimi alanında da öğrenci başarısını ve performansını etkilemekte, kültürlenme süreci içinde bilgiler değiştikçe tutumlar da değişmektedir. Öğrencilerin ortak bir amaç doğrultusunda küçük gruplar halinde birbirlerinin öğrenmesine yardım ederek çalışmaları olan işbirlikli öğrenme (Açıkgöz; 1992) gruplar arasında hoşlanma duygularını artırarak, çatışma duygularını azaltmakta, bu durum öğrencinin okul ve öğrenme ile ilgili tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Açıkgöz, 1993; 3-93). Son yıllarda yapılan araştırmalar (Açıkgöz, 1990; Capozzi 1990;

Carpenter 1987; Dunn, 1990; Emley, 1987; Kosters, 1991) işbirlikli öğrenmenin değişik konu alanlarına karşı olumlu tutumları geliştirdiği yönündeki kanıtları desteklemektedir.

Amaç

Bu araştırma ile işbirlikli öğrenme tekniklerinden Birleştirme-I ve Birlikte Öğrenme ile halen kullanılmakta olan Ezginin Tartımından Yola Çıkılarak Öğretimi ve Bütün-Parça-Bütün tekniklerinin öğrencilerin müziğe ilişkin tutumları üzerindeki etkilerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

1.2. Kısaltmalar

BÖ	: Birlikte Öğrenme
BPBT	: Bütün-Parça-Bütün Tekniği
B-I	: Birleştirme-I
ETYÖT	: Ezginin Tartımından Yola Çıkılarak Öğretimi Tekniği
MTÖ	: Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği
R	: Random

Sınırlamalar

1. Araştırmada uygulanacak olan öğrenme teknikleri işbirlikli öğrenme tekniklerinden Birleştirme-I, Birlikte Öğrenme ile halen uygulanmakta olan Ezginin Tartımından Yola Çıkılarak Öğretimi ve Bütün-Parça-Bütün Tekniği ile sınırlıdır.

2. Araştırma orta-1 sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilecektir.

3. Araştırmada öğrencilerin müziğe ilişkin tutumları karşılaştırılacaktır.

Problem Cümlesi

Birleştirme-I, Birlikte Öğrenme, Ezginin Tartımından Yola Çıkılarak Öğretimi ve Bütün-Parça-Bütün tekniklerinin öğrencilerin müziğe ilişkin tutumları üzerindeki etkileri anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

Yöntem

Bu çalışmada işbirlikli öğrenme teknikleri ile geleneksel öğrenme tekniklerinin öğrencilerin müziğe ilişkin tutumları üzerindeki etkileri gerçek kontrol gruplu ön-test son-test desenine göre deneysel olarak karşılaştırılmıştır (Taylor ve Lyons, 1978; 63)

Tablo - 1
Deney Deseni

Grup No	Grubun Adı	Ön-Test	Uygulanan Teknikler	Son-Test
01 - R	Deney	MTÖ	B-I	MTÖ
02 - R	Deney	MTÖ	BÖ	MTÖ
03 - R	Kontrol	MTÖ	ETYÖT	MTÖ
04 - R	Kontrol	MTÖ	BPBT	MTÖ

Tablo-1'den görüldüğü gibi seçkisiz olarak belirlenen iki deney ve iki kontrol grubuna öğrencilerin Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği ön-test olarak verilmiştir. 01 no'lu deney grubuna B-I, 02 no'lu deney grubuna BÖ, 03 no'lu kontrol grubuna ETYÖT, 04 no'lu kontrol grubuna ise BPBT uygulanarak araştırmanın bitiminden sonra Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği son-test olarak uygulanmıştır.

Denekler

İzmir-Dokuz Eylül Ortaokulu'nda 1994-1995 öğretim yılı birinci yarıyılında orta birinci sınıfta okumakta olan dört şubedeki 79 kız, 76 erkek olmak üzere toplam 155 öğrenci araştırmanın deneklerini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından Temel Eğitim II. Kademe öğrencileri için geliştirilen Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Cronbach's Alpha: 0.90, İki-Yarı Güvenilirlik Katsayısı: 0.84 olarak bulunmuş olup ölçeğin oldukça geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir. Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği likert tipi 3 aralıklı 30 maddeden oluşturulmuş olup en yüksek 60 puan alınabilmektedir.

Söz konusu ölçek araştırma öncesinde ön-test, araştırmanın bitiminden sonra son-test olarak kullanılarak veriler toplanmıştır.

Öğrenme Teknikleri ve Uygulanması

Araştırmanın 01 ve 02 no'lu deney grubu ile 03 no'lu kontrol grubunda araştırmacının kendisi, 04 no'lu kontrol grubunda ise mezun oldukları bölüm, öğretmenlik deneyimleri, akademik düzeyleri ve cinsiyetleri eşit iki müzik öğretmeni görev almıştır. Araştırma süresince öğretilen şarkıların notaları bütün gruplara fotokopi yapılarak dağıtılmış, yalnız deney gruplarındaki öğrencilerin fotokopileri üzerinde müzik cümleleri önceden belirlenmiştir.

Birleştirme-I (B-I)

01 no'lu deney grubunda B-I uygulanması sırasında hazırlanan ders planları doğrultusunda giriş ve güdüleme yapılmış olup, öğrenilecek şarkının içeriğindeki ses ve ritm özelliklerinden hazırlanan tartım alıştırmaları sınıfça çalışılmış, öğretmen örnek seslendirme yaptıktan sonra gerekli açıklamaları yaparak ipuçları vermiştir. Şarkının içinde bulunan müzik cümlelerinin sayısı kadar heterojen nitelikte gruplar oluşturulmuştur. Her grup üyesi kendisiyle aynı müzik cümlesinden sorumlu diğer grup üyeleriyle bir araya gelerek uzmanlık grupları oluşturulmuştur. Uzmanlık gruplarındaki öğrenciler bir araya gelerek kendi müzik cümlelerini öğrenmiş, grup üyelerine öğretmek için asıl gruplarına geri dönmüşlerdir. Öğretmen gruplar arasında dolaşarak öğrencileri gözlemlemiş, gerek duyulduğu durumlarda rehberlik yaparak öğrencileri işbirliği hedeflerine yönlendirmiştir.

Öğrenme etkinlikleri şema, şekil ve ezgi grafikleriyle grup ürünü ortaya koyacak şekilde planlanmış, grup süreci nitel olarak iyi, orta, zayıf ya da (2), (1), (0) gibi nicel olarak değerlendirilmiştir. Grupların ağırlıklı puan ortalaması bulunarak "çok başarılı", "başarılı", "az başarılı" gibi grup ödülü verilmiş, çok başarılı gruplar sınıfın önünde şarkıyı seslendirmişlerdir. Sınıfça toplu seslendirmeden sonra isteyen öğrenciler bireysel olarak değerlendirilmiştir.

Birlikte Öğrenme (BÖ)

02 no'lu deney grubunda denel işlemler ders planlarında yer alan etkinlikler doğrultusunda giriş ve güdüleme ile başlamış bir önceki derste öğrenilen şarkılar seslendirilerek hatırlatılmıştır. Öğrenme konusu şarkının içeriğindeki ses ve ritm özelliklerini kapsayan tartım alıştırmaları çalıştırılmıştır. Şarkının öğretmen tarafından örnek seslendirmesi yapılarak öğrencilere ipuçları verilmiştir. Şarkının içeriğindeki müzik cümlelerinin sayısı kadar öğrenciler heterojen gruplar oluşturularak her öğrenci kendi müzik cümlesine çalışmıştır. Daha sonra kendi müzik cümlesini diğer grup üyesine öğretmiş, geri kalan müzik cümlelerini öğrenerek şarkının tamamını öğrenme etkinliklerini sürdürmüşlerdir. Öğretmen grup aralarında dolaşarak öğrencileri gözlemiş, hatalı seslendirmelerin düzeltilmesinde rehberlik ederek onları daha fazla işbirliğine yönlendirmiştir. Grup üyelerinin şarkıda geçen nota ve sus değerlerini geometrik şekiller, semalar, ezgi grafikleri ile açıklamaları istenerek grup ürünü ortaya koymaları sağlanmış, grup süreci değerlendirilerek toplu seslendirmeden sonra isteyen öğrenciler bireysel değerlendirilmiştir.

Geleneksel Öğrenme Teknikleri:

Kontrol gruplarında yaygın olarak kullanılmakta olan Ezginin Tartımından Yola Çıkılarak Öğretimi Tekniği ve Bütün-Parça-Bütün Tekniği uygulanmış olup bu tekniklerden bu çalışmada Geleneksel Öğrenme Teknikleri olarak söz edilmiştir..

Ezginin Tartımından Yola Çıkılarak Öğretimi Tekniği (ETYÖT)

Araştırmanın 03 no'lu kontrol grubunda ETYÖT ile öğrenme ve öğretme etkinlikleri toplu sınıf çalışması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin dikkati ders ve öğrenilecek şarkı üzerine çekilmiş yeterli güdüleme yapılmıştır. Öğrenilecek şarkının içeriğinde bulunan ses ve ritm öğelerinden oluşturulan tartım alıştırmaları toplu olarak vurdurulmuştur. Tartım kalıpları şarkıdaki ses yükseklikleri üzerine taşınarak ipucu, dönüt ve düzeltmelerle müzik cümlelerinden şarkının tamamına ulaşılmış, isteyen öğrenciler bireysel olarak değerlendirilmiştir.

Bütün-Parça-Bütün Tekniği (BPBT)

04 no'lu kontrol grubunda derse giriş ve şarkıyla ilgili güdüleme yapıldıktan sonra önceki derste öğrenilen şarkılar tekrar seslendirilmiştir. Şarkının içeriğindeki bilgiler sunulduktan sonra öğretmen önce şarkıyı bütünüyle seslendirmiştir. Daha sonra önce şarkının bir cümlesini çalarak ve söyleyerek seslendirmiş, sonra sınıfa aynı cümleyi tekrar ettirmiştir. Bunu aynı şekilde diğer müzik cümleleri izlemiş, daha sonra şarkı başından sonuna kadar blokflüt, solfej ve sözleriyle seslendirilmiştir. İsteyen öğrenciler bireysel olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Yukarıda sözü edilen tekniklerin uygulanması 1994-1995 öğretim yılı birinci yarıyılı 15 Ekim - Ocak tarihleri arasındaki 12 haftalık süre içinde gerçekleştirilmiş olup ön-test ve son-test uygulamaları bu sürenin dışında tutulmuştur. Araştırma öncesi ve sonrası araştırmacı tarafından geliştirilen Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği ön-test ve son-test verilerinin elde edilmesinde kullanılmıştır. Verilerin çözümlemesinde IBM için SPSS WIN 5.01 paket programı kullanılmış olup frekans, aritmetik, ortalama, standart sapma, varyans çözümlemesi Scheffe Testi çözümlemesiyle yorumlar yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemeleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları tablolarla birlikte aşağıda verilmektedir.

Tablo - 2
Grupların Müziğe İlişkin Tutumlarının Ön-Test Ortalama ve Standart Sapmaları

GRUP	n	\bar{X}	S
B-1	38	47.15	6.22
BÖ	39	47.12	6.27
ETYÖT	39	45.84	9.62
BPBT	39	49.53	6.77
TOPLAM	155	47.41	7.41

Tablo-2'de görüldüğü gibi müziğe ilişkin tutumların ön-test ortalamaları bakımından BPBT grubu en yüksek, ETYÖT grubu ise en düşük puan ortalamalarına sahiptir. ETYÖT grubu aynı zamanda en yüksek standart sapma ile değişken bir grup niteliği gösterirken, B-1 grubunun müziğe ilişkin tutumlar bakımından en düşük standart sapmaya sahip olması nedeniyle daha homojen bir nitelikte olduğu, bunlarla birlikte deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin müzik dersine ilişkin olumlu bir ön-tutum içerisinde oldukları söylenebilir.

Tablo - 3
Grupların Müziğe İlişkin Tutumlarının Ön-Test Puanlarına Göre Yapılan Varyans Çözümlemesi Sonuçları

KAYNAK	SD	KT	KO	F	Önem Denetimi
GA	3	277.56	92.52	1.70	P < 0.05
Gİ	151	8196.18	54.27		Fark Önemli
GN	154	8473.74			Önemli

TABLO-3'te işbirlikli öğrenme tekniklerinden B-1 ve BÖ ile geleneksel öğrenme tekniklerinden ETYÖT ve BPBT'nin uygulandığı grupların müziğe ilişkin tutumlarının ön-test puan ortalamalarına göre yapılan varyans çözümlemesi yer almakta olup, araştırma

öncesinde grupların arasında anlamlı farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır. ($F= 1.7$, $F_1= 8.53$, $SD= 3$ ve 151 için $P < 0.05$).

Tablo - 4
Grupların Müziğe İlişkin Tutumlarının Son-Test Ortalama ve Standart Sapmaları

GRUP	n	\bar{X}	S
B-I	38	56.18	3.25
BÖ	39	54.53	4.30
ETYÖT	39	48.82	8.92
BPBT	39	45.46	8.69
TOPLAM	155	51.21	8.01

Tablo-4'e bakıldığında işbirlikli öğrenme tekniklerinden B-I grubu öğrencilerinin en yüksek tutum ortalaması ve en düşük standart sapması ile en homojen grup olduğu söylenebilir. İkinci olarak yine işbirlikli öğrenme tekniklerinden BÖ grubu öğrencilerinin müziğe ilişkin tutumlarının kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. ETYÖT grubu öğrencilerinin en yüksek standart sapma ile en değişken grup olmasına karşın, BPBT grubu öğrencilerinin son-test ortalamalarında ön-test ortalamalarına göre düşme görülmekte olup değişkenliğin arttığı düşünülebilir.

Tablo - 5
Grupların Müziğe İlişkin Tutumlarının Son-Test Puanlarına Göre Yapılan Varyans Çözümlemesi Sonuçları

KAYNAK	SD	KT	KO	F	Önem Denetimi
GA	3	2883.70	961.237	20.74	P < 0.05 Fark Önemli
GI	151	6996.83	46.33		
GN	154	9880.54			

Tablo-5 grupların müziğe ilişkin tutumlarının son-test ortalamaları arasındaki varyans çözümlemesi sonuçlarını göstermekte olup, deney ve kontrol arasında önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır ($F= 20.74$, $F_1= 8.53$, $SD= 3$ ve 151 için $P < 0.05$).

Tablo - 6
Grupların Müziğe İlişkin Tutumlarının Son-Test Ortalamalarına Göre Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

GRUP	BPBT	ETYÖT	BÖ	B-I
BPBT				
ETYÖT				
BÖ	* Fark Önemli	* Fark Önemli		
B-I	* Fark Önemli	* Fark Önemli		

* $P < 0.05$

Tablo-6'ya bakıldığında işbirlikli öğrenme tekniklerinden B-I ve BÖ geleneksel öğrenme tekniklerinden ETYÖT ve BPBT'nin uygulandığı grupların müziğe ilişkin tutum ortalamaları arasındaki farklılık göze çarpmaktadır. Tablodan izlendiği gibi B-I grubu ortalaması ile geleneksel öğrenme tekniklerinden BPBT grubu ve ETYÖT grubu ortalaması arasında, BÖ grubu ile yine BPBT grubu ve ETYÖT grubu ortalaması arasındaki farklılıklar anlamlı çıkmaktadır. Buna karşılık B-I ve BÖ grubu ile ETYÖT ve BPBT grubunun müziğe ilişkin tutumlarının arasında anlamlı farklılıklar görülmemektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın genel bir sonucu olarak işbirlikli öğrenme tekniklerinden Birleştirme-I ve Birlikte Öğrenme tekniklerinin, öğrencilerin müziğe ilişkin tutumları üzerinde halen yaygın olarak kullanılmakta olan öğretmen merkezli Ezginin Tartımından Yola Çıkılarak Öğretimi ve Bütün-Parça-Bütün tekniklerine göre daha olumlu etkileri olduğu söylenebilir.

İşbirlikli öğrenme teknikleri öğrencilerin müziğe ilişkin tutumlarını kendi aralarında anlamlı bir farklılık oluşturmadan yükseltirken, Ezginin Tartımından Yola Çıkılarak Öğretimi Tekniği öğrencilerin tutumlarını yükseltmekte etkisiz kalmakta, Bütün-Parça-Bütün Tekniği öğrencilerin müziğe ilişkin tutumlarını olumsuz yönde anlamlı derecede düşürmektedir.

Müzik eğitimi ve öğretiminde işbirlikli öğrenmenin müziğe ilişkin tutumları yükselttiği yönündeki bu araştırmanın sonuçları, işbirlikli öğrenmenin müziğe ilişkin tutumlar üzerindeki olumlu etkilerinden söz eden Friedmann (1989), Weintraub (1992), Beckwith, Garfield, Holley ve diğerleri (1991) ile Hoffmann (1991), Speake (1993), Bullen (1993), Blond (1991)'in araştırma sonuçlarını ve gözlemlerini desteklemekle birlikte değişik konu alanlarında Açıkgöz (1990), Capozzi (1990), Carpenter (1987), Dunn (1990), Emley (1987), Şimşek (1994), Gömleksiz (1994)'in araştırma sonuçlarıyla tutarlı kanıtlar ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Açıkgöz, K.Ü. (1990) "İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Geleneksel Öğretimin Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarı Hatırda Tutma Düzeyleri ve Duyuşsal Özellikleri Üzerindeki Etkileri" Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresi, Ankara.
- Açıkgöz, K.Ü. (1992) "İşbirlikli Öğrenme: Kuram, Araştırma, Uygulama", Malatya, Uğurel Matbaası.
- Beckwith, B. and Others. (1991) "Tribal Rhythms A Thematic Approach To Integrating The arts into the Curriculum", *Harvard Educational Review*, 61:252-259.
- Bullen, A. (1993) "Original Opera In Middle Schools", *Music Educators Journal*, 79: 27-30.

- Capozzi, C.M. (1990) "The Effect of cooperative and individual task structure on concept learning feedback preference achievement student interaction and attitude toward-compiture based instruction". *Dissertation Abstract International*, 51 (1), 64.
- Carpenter, K. (1987) "The Effects of competitive and cooperative learning environments on student achievement and attitudes in college fencing classes". *Dissertation Abstract International*, 47 (9), 3353.
- Dunn, R., Gianitti, M.C., J.B., Rosse, I; Geisert G; Quinn P. (1990) "Grouping Students for instruction. Effects on learning style on achievement and attitudes", *The Journal of Social Psychology* 130 (4), 485-494.
- Emley, W.P. (1987). "The effectiveness of cooperative learning versus indivualized instruction in a college level remedial mathematics course, with relation to attitudes toward mathematics and Myers-Bridge Personality Type", *Dissertation Abstract International* 48(1). 70.
- Friedman, M. (1989). "Stimulating Classroom Learning with Small Groups", *Music Educators Journal*, 76: 93-56.
- Gömlüksiz, M. (1994) "Kubaşık Öğrenme Yönteminin Demokratik Tutumlar ve Erişi Üzerindeki Kalıcılığı", *Çukurova Üniversitesi 1. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri Cilt.1* Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi ss:421-430.
- Hoffmann, J.A. (1991) "Computer-Aided Collabrative Music Instruction", *Harvard Educational Review*, 61: 270-278.
- Kosters, A.E. (1991) "The effects of cooperative learning in the traditional classroom on student achievement and attitude", *Dissertation Abstract International*. 51(7) 2255-A.
- Sherif, M. ve Sherif, C.W. (1969) *Social Psychology*. New York: Harper and Row.
- Şimşek, A. (1994) "Bilgisayar Destekli Kubaşık Öğrenmede Öğrenci Denetiminin Başarı Güven ve Tutumlar Üzerindeki Etkileri", *Çukurova Üniversitesi 1. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, Cilt.1* Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi ss.403-414.
- Tolan, B. İsen G, Batmaz U. (1985) "*Ben ve Toplum*", Ankara: Teori Yayınları.
- Weintraub, D. (1992) "Increasing Middle School and High School Enrollment in Choral Groups by Developing a Revised Curriculum Through Cooperative Group Process", In Weintraub, D (Ed) *Paractium, Nova University*.
- Speake, C.J. (1993) "Create An Opera with Elementary Students" *Music Educators Journal*, 79:22-26.